

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2023
Β' ΦΑΣΗ**E_3.Nλ3Γ(α)****ΤΑΞΗ: Γ' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ****ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ/ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ****Ημερομηνία: Μ. Τετάρτη 12 Απριλίου 2023****Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες****ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ****ΘΕΜΑ Α¹****Ενδεικτική περιληπτική απόδοση**

Ο συντάκτης αναφερόμενος στα οφέλη της αξιοκρατικής επιλογής στελεχών επισημαίνει ότι το κράτος θα αναβαθμίσει τις υπηρεσίες του και θα απολαμβάνει την εμπιστοσύνη των πολιτών. Επίσης, οι νέοι θα παραμένουν στη χώρα, καθώς θα επιβραβεύονται τα προσόντα τους, συμβάλλοντας έτσι στην κοινωνική πρόοδο. Ωστόσο, η απουσία αξιοκρατίας υπονομεύει την κοινωνική δικαιοσύνη, τη δημόσια ασφάλεια και τις δυνατότητες ατομικής εξέλιξης. Γι' αυτό επιβάλλεται η χώρα να πάψει μελλοντικά να αδικεί τους πολίτες της. (72 λέξεις)

ΘΕΜΑ Β

B1. ² Η χώρα που αδικεί τα παιδιά της υπονομεύει την ατομική ανάπτυξη και τη συλλογική πρόοδο. Ειδικότερα, δεν προσφέρει στον πολίτη τη δυνατότητα να εξελίξει τις ικανότητές του και να επιβραβευθεί από το κοινωνικό σύνολο. Ο νέος απογοητεύεται και απομακρύνεται από την ενεργό πολιτική δράση, επιλέγοντας συχνά τη μετανάστευση. Η κοινωνική αδικία ταραξίζει τα θεμέλια του κοινωνικού ιστού και τις δημοκρατικές αξίες, απειλώντας συλλήβδην τα ανθρώπινα δικαιώματα. Έτσι, τίθεται σε κίνδυνο η δημόσια ασφάλεια, ενώ η οικονομική αναβάθμιση της χώρας λόγω της επικράτησης των ημετέρων θεωρείται αμφίβολη, υποσκάπτοντας συνάμα την επιστημονική πρόοδο. (92 λέξεις)

¹ Η διατύπωση της άσκησης ακολουθεί το πρότυπο του ΙΕΠ, όπως έχει δοθεί σε όλες τις οδηγίες (Νοέμβριος '19, Ιανουάριος και Οκτώβριος '20, καθώς και για το σχ. Έτος 22-23).

² Εμείς και οι άλλοι -Δίκτυα κειμένων-Νεοελληνική Γλώσσα Γ Γενικού Λυκείου 2019
Ενδεικτικά Κριτήρια αξιολόγησης -Κριτήριο 1, Θέματα β Ερώτημα 1ο σελίδα 149

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2023

Β' ΦΑΣΗ

E_3.Nλ3Γ(α)

B2. α) ³ Η μετατροπή σε πλάγιο λόγο: «Ο συντάκτης παρακινεί τους αναγνώστες να μην παραπονιούνται και προπαντός να μην βγαίνουν στους δρόμους να το φωνάζουν αλλά να το πουν στον εαυτό τους που ξέρει τι αξίζουν και σε λίγους δικούς τους που επίσης το γνωρίζουν, να το πουν και να προχωρήσουν». Με την μετατροπή του ευθέος σε πλάγιο λόγο και του μικροπεριόδου σε μακροπερίοδο λόγο το ύφος καθίσταται απρόσωπο και σύνθετο.

B2. β) ⁴ Το ύφος του κειμένου I είναι (β) **επίσημο** και (γ) **απρόσωπο** ενώ το ύφος του κειμένου II είναι (α) **λιτό** και (ε) **συμβουλευτικό**.

Το επίσημο ύφος διαμορφώνεται στο κείμενο I με τη **χρήση υποτακτικής σύνδεσης** και συγκεκριμένα **διαδοχικής υπόταξης** («Αυτό το πέτυχε, γιατί κοινή πεποίθηση ήταν πως η στέρηση ευκαιριών σε κάποιον να αναπτύξει τις ικανότητές του στο όνομα της ισότητας είναι άδικη») στοιχείο που προσδίδει σοβαρότητα στο λόγο διαμορφώνοντας πιο σύνθετη συλλογιστική πορεία. Επίσης, το ύφος του κειμένου I είναι απρόσωπο με χαρακτηριστική τη **χρήση του γ' ρηματικού προσώπου** («διακρίνει, αποκατασταθεί, βελτιωθούν, καταστραφεί»), γεγονός που φανερώνει την αποστασιοποίηση του συντάκτη από τα γεγονότα και προσδίδει αντικειμενικότητα στο λόγο.

Στο κείμενο II το λιτό ύφος διαμορφώνεται με τη **χρήση καθημερινού λεξιλογίου** («Παραλίγο να το ξεχάσω..., Μιλάνε για κλίκες..., Θα το βρουν οι κεραίες σου.») το οποίο καθιστά τον λόγο πιο άμεσο και απλό. Επιπρόσθετα, το ύφος θεωρείται και συμβουλευτικό με τη **χρήση προστακτικής έγκλισης** («Πες το..., προχώρα..., Αγνόησε..., κάνε...») με την οποία ο συντάκτης προτρέπει τον αναγνώστη να μην κάμπτεται ούτε να απογοητεύεται από την αναξιοκρατία στην κοινωνική ζωή αλλά να πορευτεί στη ζωή του με ηθική και επιμονή διεκδικώντας τη δικαίωση.

Εναλλακτικά το επίσημο ύφος στο κείμενο I επιτυγχάνεται με **την περιγραφή (ορισμό) της έννοιας της αξιοκρατίας** («Αξιοκρατία (άξιος + κρατέω/ώ) είναι η επιλογή... ώστε να μην χρησιμοποιούν τη θέση τους για να ασκήσουν μικροεξουσία») και τη **χρήση αφηρημένων εννοιών** («εντιμότητα, ευγένεια, αξιοπρέπεια, αξιοκρατική επιλογή στελεχών»). Επίσης, χαρακτηριστικό στοιχείο του επίσημου ύφους είναι η **παθητική σύνταξη** («Καταρχάς, θα βελτιωθούν οι διάφορες υπηρεσίες του κράτους μέσα από την αξιοκρατική επιλογή των στελεχών. Θα αποκατασταθεί, συνεπώς, η εμπιστοσύνη των πολιτών προς τις δημόσιες τομές και τους λειτουργούς του»).

Ακόμη, το απρόσωπο ύφος στο κείμενο I ενισχύεται με τη **χρήση αναφορικής λειτουργίας της γλώσσας** και την **απουσία συναισθηματισμού** («τους δίνει τη

³ Η εκφώνηση του θέματος ακολουθεί τις ενδεικτικές εκφωνήσεις για το δεύτερο θέμα, οδηγίες του ΙΕΠ, Οκτώβριος 2020.

⁴ Η εκφώνηση του θέματος ακολουθεί τις ενδεικτικές εκφωνήσεις για το δεύτερο θέμα, οδηγίες του ΙΕΠ, Οκτώβριος 2020.

δυνατότητα να αναπτύξουν τις ικανότητές τους, στην ιατρική, στα μαθηματικά, στη βιολογία και σε κάθε άλλη επιστήμη, τηρώντας συγκεκριμένες προϋποθέσεις.»).

Στο κείμενο II το ύφος είναι λιτό, στοιχείο που διαμορφώνεται με τη **χρήση μικροπερίοδου λόγου** («Πες το στον εαυτό σου, που ξέρει τι αξίζεις. Και σε λίγους δικούς σου, που επίσης το γνωρίζουν. Πες το και προχώρα. Σε περιμένουν ξέφωτα και πεδιάδες του ήλιου. Θα το δεις.»), καθώς και τη **χρήση ενεργητικής σύνταξης** («Κι αν δεν τα διαθέτεις όλα αυτά, μην σε πιάνει τρόμος. Για όλους υπάρχει δουλειά, ρόλος και χώρος να καταδείξουν τις ικανότητες και τα προσόντα τους.»). Παράλληλα, χαρακτηριστική είναι η **κυριαρχία των ρηματικών τύπων** («Το ξέρουν εκείνοι που πρέπει. Και θα το μάθουν με τον καιρό κι όσοι το αγνοούσαν.»).

Το συμβουλευτικό ύφος στο κείμενο II διαμορφώνεται με τη **χρήση β' ρηματικού προσώπου** («Μην στενοχωριέσαι, αν δεν τα διαθέτεις όλα αυτά, μην σε πιάνει τρόμος»). Επιπλέον, ενδεικτική είναι η **χρήση βουλευτικών προτάσεων** στο λόγο («Μπορεί να μην αντέξεις την αδικία..., Και ελπίζω να μην θεωρήσεις την αρμαθιά κάποιων σκέψεων...»).

B3. α)⁵ Ο συντάκτης στη δεύτερη παράγραφο του κειμένου I ισχυρίζεται ότι «η Αθήνα κατάφερε να αναπτυχθεί τόσο πολύ, όχι τυχαία». Για να στηρίξει την άποψή του αυτή **επικαλείται τη λογική με τη χρήση επιχειρήματος**, με το οποίο **αιτιολογεί** τη θέση του υποστηρίζοντας ότι η ακμή της Αθήνας στηρίχθηκε στην κοινή πεποίθηση των πολιτών πως η στέρηση ευκαιριών στον πολίτη αποτελεί στοιχείο άδικης κοινωνίας, δίνοντας έτσι τη δυνατότητα ανάπτυξης ευκαιριών σε όλους τους πολίτες («Αυτό το πέτυχε, γιατί κοινή πεποίθηση ήταν πως η στέρηση ευκαιριών σε κάποιον να αναπτύξει τις ικανότητές του στα όνομα της ισότητας είναι άδικο και έτσι, έδωσε τη δυνατότητα στα πιο προικισμένα άτομα να αναπτύξουν τις ικανότητές τους και να καλλιεργήσουν τις επιστήμες και τις τέχνες»). Επίσης, ενισχύει τον ισχυρισμό του με τη **χρήση τεκμηρίων και συγκεκριμένα παραδειγμάτων προσωπικοτήτων** («Πυθαγόρας, Ευκλείδης»), που μόνο στο πλαίσιο της πόλης των Αθηνών θα μπορούσαν να αναπτύξουν τη φιλοσοφική και πνευματική τους δράση και έξω από αυτό θα είχαν ασφαλώς αποτύχει («Ο Πυθαγόρας, για παράδειγμα, (αυτός ο Τιτάνας της παγκόσμιας διανόησης) σε άλλο τόπο και χρόνο, θα είχε καταλήξει να σπρώχνει ένα άροτρο. Αντίστοιχα, ο Ευκλείδης δεν θα είχε γίνει ποτέ ο μεγάλος μαθηματικός εκτός Αθηνών, χωρίς την ευκαιρία να ασχοληθεί και να αναπτύξει το ιδιαίτερο ταλέντο του»).

Ως προς τις γλωσσικές επιλογές θα λέγαμε ότι η άποψή του ενισχύεται με τη **χρήση αναφορικής λειτουργίας της γλώσσας** («η Αθήνα κατάφερε να αναπτυχθεί τόσο πολύ όχι τυχαία.») τη **χρήση του γ' ρηματικού προσώπου** («έδωσε τη δυνατότητα στα πιο προικισμένα άτομα να αναπτύξουν τις ικανότητές τους») καθώς

⁵ Η εκφώνηση του θέματος ακολουθεί τις ενδεικτικές εκφωνήσεις για το δεύτερο θέμα, οδηγίες του ΙΕΠ, Οκτώβριος 2020.

και τη **χρήση αιτιολογικών συνδέσμων** («Αυτό το πέτυχε, γιατί κοινή πεποίθηση ήταν...»).

β) ⁶ Η νοηματική σχέση της δεύτερης με την τρίτη παράγραφο του κειμένου Ι είναι αυτή του όρου ή της προϋπόθεσης. Συγκεκριμένα, στη δεύτερη παράγραφο υποστηρίζεται ότι οι λαμπρές προσωπικότητες στην Αθήνα ανέπτυξαν τις δεξιότητές τους, γιατί θεωρήθηκε άδικη η στέρηση ευκαιριών στους πολίτες. Το περιθώριο για την ανάπτυξη των ικανοτήτων δινόταν μόνο εφόσον τηρούνταν ορισμένες προϋποθέσεις, όπως αυτές παρουσιάζονται στην τρίτη παράγραφο. Συγκεκριμένα, στόχος ήταν η συλλογική ευημερία με την υπεύθυνη αξιοποίηση των ικανοτήτων του συνόλου των πολιτών και όχι η ατομική πρόοδος. Παράλληλα, αναγκαία ήταν η αποφυγή της αλαζονείας και η ανάδειξη ηθικών αρετών απέναντι στο συνάνθρωπο, στοιχείων που απορρέουν από τον αυτοσεβασμό και την πίστη στην αλήθεια.

ΘΕΜΑ Γ ⁷

Ο τίτλος του ποιήματος παρά την αρχαϊζουσα γλώσσα αποδίδει κυριολεκτικά το περιεχόμενό του, την καθήλωση ολόκληρων εθνών στη διαφθορά. Αυτή η χρονίζουσα κατάσταση της διεφθαρμένης εξουσίας που εξαπλώνεται ως και τον απλό λαό, αποδίδεται **μεταφορικά** με τον ουρανό, που είναι αδιαφανής και χωρίς αστέρια, αφού όσοι ακόμη αντιστέκονται, κατακρημνιστήκαν και αυτοί στο τέλμα της διαφθοράς («Λίγ' άστρα...κι αυτά»). Αντίστοιχα τα ρόδα χάσανε το κόκκινο-επαναστατικό τους χρώμα, όπως αποδίδεται **αλληγορικά** («τα ρόδα...κόκκινα...») και έτσι, οι άνθρωποι που δεν ερυθριούν/ντρέπονται πλέον, **απεικονίζονται** χλωμοί - στάσιμοι στη διαφθορά («Κανείς δεν...τον τόπο»). Η κατάσταση αυτή πηγάζει από τους εκπροσώπους της εξουσίας που αποδυναμώνουν το φως του Ήλιου, **συμβόλου** της δικαιοσύνης και της προόδου («αιωρούμενα νέφη...συσκοτίζουν τον ήλιο»). Απέναντι στον κίνδυνο αυτό της απόλυτης σήψης το ποιητικό υποκείμενο καταδεικνύει σε **α' πληθυντικό πρόσωπο** την αναγκαιότητα συλλογικής δράσης μέσα από την επιστροφή του σφοδρού λιποτάκτη - ανυπότακτου ανέμου της ψυχής που θα λυτρώσει τα έθνη από το σκοτάδι της διαφθοράς («θα τον χάσουμε και αυτόν...έγκαιρα»).

Πράγματι, η αδράνεια και η παθητικότητα που δείχνουμε ως «φιλήσυχοι» αλλά και συμφεροντολόγοι πολίτες υποθάλουν τη διαφθορά, που εδραιώνει την αναξιοκρατία και το ανήθικο κέρδος. Γι' αυτό και λύση δεν είναι ο εφησυχασμός αλλά

⁶ Η εκφώνηση του θέματος ακολουθεί τις ενδεικτικές εκφωνήσεις για το δεύτερο θέμα, οδηγίες του ΙΕΠ, Οκτώβριος 2020.

⁷ Η εκφώνηση του θέματος ακολουθεί τις οδηγίες του ΙΕΠ, Οκτώβριος 2020 και τις συμπληρωματικές οδηγίες/ Ενδεικτικά Κριτήρια Αξιολόγησης για τη Νεοελληνική Γλώσσα και Λογοτεχνία Γ' τάξης Γενικού Λυκείου του ΙΕΠ, Νοέμβριος 2020.

η συλλογική δράση και η αντίσταση στους καπηλευτές της εξουσίας, αν θέλουμε δικαιοσύνη και ευημερία στη ζωή μας.

(210 λέξεις)

ΘΕΜΑ Δ^{8 9}

Μας αξίζει η αξιοκρατία; (εναλλακτικά: Στην κορυφή με το «σπαθί» μας;)

Μόνο ρομαντικοί θα αμφισβητούσαν την παρουσία φαινομένων διαφθοράς και αναξιοκρατίας, τις τελευταίες δεκαετίες, τόσο στο δημόσιο βίο αλλά και στις διαπροσωπικές μας συναλλαγές και σχέσεις. Όσο και αν κάποιοι θεωρούν ατομικά επωφελή την υιοθέτηση αυτής της πρακτικής, μακροπρόθεσμα αποφαίνεται μοιραία και μόνο οι πραγματικά άξιοι, που ασπάζονται την αξιοκρατία δικαιώνονται. Ποια είναι, όμως, αυτά τα χαρακτηριστικά που καθιστούν ξεχωριστούς τους πραγματικά άξιους; (62)

Προφανώς, ο άξιος της τεχνοκρατικής εποχής είναι ο εξειδικευμένος σε ένα γνωστικό αντικείμενο. Όμως, η ευρυμάθεια, η αντίληψη της πραγματικότητας και η σαφής στοχοθεσία απαιτούνται, ώστε ο άξιος να εκπληρώσει το όραμά του. Παράλληλα, χρειάζεται αφενός οξυδέρκεια και κριτική σκέψη, ώστε να αποφεύγει στενωπούς, αφετέρου επινοητικότητα και φαντασία, για να διαχειρίζεται τις σύνθετες προκλήσεις στην καθημερινότητά του, έχοντας ανοιχτούς ορίζοντες, χωρίς προκαταλήψεις. Βέβαια, για να διατηρήσει την αξιοσύνη του πρέπει να είναι εργατικός και αφοσιωμένος στους στόχους του, έχοντας στο νου του πως η επιτυχία είναι αποτέλεσμα άοκνης, έντιμης προσπάθειας, χωρίς φθόνο και ανταγωνισμό. (94)

(Εναλλακτικά) Δεν πρέπει να λησμονηθεί πως η αξιοσύνη αναγνωρίζεται από την κοινωνία, γι' αυτό και ο άξιος πρέπει να είναι ενεργό μέλος της και να διαπνέεται από υψηλό αίσθημα κοινωνικής υπευθυνότητας, θέτοντας το έργο και τις ικανότητές του στην υπηρεσία του συνόλου, χωρίς διάθεση εκμετάλλευσής του. Αυτό σημαίνει πως οφείλει να σέβεται τους συνανθρώπους και τις ανάγκες τους και να προβαίνει σε αυτοκριτική για να αποφευχθεί η αλαζονεία και η έπαρση λόγω των δεξιοτήτων του, ενώ η κοινωνική δικαιοσύνη και η αξιοκρατία να αποτελούν βάση του ηθικού κώδικά του. (88)

Έμπρακτα έχει αποδειχθεί πως ο πραγματικά άξιος άνθρωπος είναι αυτός που δεν κάμπτεται από τις δυσκολίες και τα εμπόδια που ανακύπτουν στον αγώνα της ζωής του. Έχοντας πίστη στο σκοπό και τις δυνάμεις του, δεν αναδιπλώνεται αλλά αντλεί εκ

⁸ Η διατύπωση του θέματος ακολουθεί τις ενδεικτικές εκφωνήσεις θεμάτων παραγωγής λόγου του ΙΕΠ, Οκτώβριος 2020.

⁹ Η ανάπτυξη είναι ενδεικτική και δίνεται για αξιοποίηση στο πλαίσιο της διδακτικής πράξης. Οι μαθητές αναμένεται να γράψουν κάποια από τα παραπάνω επιχειρήματα προσαρμόζοντάς τα στο επικοινωνιακό πλαίσιο και στο όριο των λέξεων που τίθεται. Στο α' ζητούμενο παρουσιάζονται, προαιρετικά, περισσότερα επιχειρήματα, καθώς εντοπίζονται στο κείμενο και ενδέχεται να αξιοποιηθούν από τους μαθητές.

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2023

Β' ΦΑΣΗ

E_3.Νλ3Γ(α)

νέου δυνάμεις για να προσπαθήσει μέχρι την τελική επίτευξη των σκοπών του. Ατενίζει το αύριο με αισιοδοξία και λειτουργεί παρακινητικά εμπνέοντας όσους δεν έχουν τις δυνάμεις ή τη θέληση να προσπαθήσουν όπως ο ίδιος.(74)

Αυτά τα χαρακτηριστικά οφείλουμε και εμείς να υιοθετήσουμε, αν θέλουμε να είμαστε άξιοι σε μια εποχή που η αναξιοκρατία είναι εδραιωμένη και υποσκάπτει το προσωπικό μας μέλλον υπονομεύοντας παράλληλα την κοινωνική ευημερία. (32)

Σήμερα επομένως, η αξιοκρατία είναι απολύτως αναγκαία για την ευόδωση των ονείρων και των φιλοδοξιών μας. Η αξιοκρατική αντιμετώπισή μας με την αντικειμενική αποτίμηση των προσόντων και των δεξιοτήτων μας, χωρίς τον ανήθικο υποσκελισμό μας από επιτήδειους και συμφέροντα θα ανοίξει το δρόμο για τη σταδιακή επίτευξη των επαγγελματικών στόχων. Αυτό δεν συνδέεται μόνο με αμοιβές αντίστοιχες της παραγωγικότητας αλλά και με τη δίκαιη κοινωνική αναγνώριση για την προσπάθειά μας. Συνακόλουθα, θα χτιστεί εμπιστοσύνη στους θεσμούς και την πολιτεία και πιθανόν να αποτραπεί η μαζική φυγή νέων επιστημόνων στο εξωτερικό. (90)

Η αξιοκρατία αποτελεί προτεραιότητα στον δημόσιο βίο, καθώς αυτός μαστίζεται από παθογένειες που αποδιοργανώνουν το κράτος δικαίου και πρόνοιας και στερούν τη χώρα από περιθώρια ανάπτυξης. Από τη στιγμή που ο άξιος θα αναρριχηθεί στο κατάλληλο αξίωμα, θα προσφέρει τα μέγιστα με την τεχνογνωσία και τις ικανότητές του. Αυτό διασφαλίζει την εύρυθμη λειτουργία του δημόσιου τομέα, τον περιορισμό της δαιδαλώδους γραφειοκρατίας και τη βελτίωση των κοινωνικών παροχών προς τους πολίτες στην υγεία, την παιδεία και την οικονομία. Παράλληλα, αποτελεί εγγύηση για την καλύτερη λειτουργία του πολιτεύματος, αναζωπυρώνοντας το ενδιαφέρον των πολιτών για τα κοινά. (95)

Λίγοι θα διαφωνούσαν πως ο δρόμος για την αξιοκρατία, αν και πολλά υποσχόμενος, είναι παράλληλα δύσβατος, γεμάτος πειρασμούς που μας εξοκέλλουν στη διαφθορά. Γι' αυτό και χρειαζόμαστε στέρεες ηθικές βάσεις και αδιαπραγμάτευτες αξίες, για να παραδεχθούμε την αξιοσύνη του άλλου και την ανάγκη να αξιοποιηθεί για το συλλογικό όφελος. Είμαστε άξιοι γι' αυτό; (53)